DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.52081>

Authenticityprocess is conductedby

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 12-07-2021
Kabul Tarihi: 20-10-2021
On-line Yayın: 31-10-2021

ArticleType: Research article
Submitted: 12-07-2021
Accepted: 20-10-2021
Published Online: 31-10-2021

Atıf Bilgisi / Reference Information

Tarlanoglu, O. (2021). Küreselleşme ve Güvenlik Kavramlarının Covid-19 Salgını Özelinde İncelenmesi. *Journal of History School*, 54, 3680-3707.

KÜRESELLEŞME VE GÜVENLİK KAVRAMLARININ COVID-19 SALGINI ÖZELİNDE İNCELENMESİ

Orkun TARLANOĞLU¹

Öz

Soğuk Savaş dönemi Sovyetler Birliği'nin dağılması ile son bulmuş ve uluslararası sistemde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bunlardan biri küreselleşme olgusunun çok daha fazla önem kazanmaya başlamış olmasıdır. Küreselleşme, bireyler ve bireylerin etkileşim halinde olduğu ekonomik, siyasi, sosyal, sağlık, kültürel birçok faktörün ulusal sınırları aşarak uluslararası bağlamda kendine yer edinmesi olarak tanımlanabilir. İçerisinde birçok faktörü barındırmakla beraber küreselleşme olgusu, literatürde genellikle ulus-devlet ve onun güvenlik anlayışına getirdiği yeni yaklaşımlar üzerinden ele alınmıştır. Devletler, güvenliği askeri alanda değerlendirirken özellikle küreselleşmenin önem kazanmasıyla beraber güvenliğin de artık çeşitli boyutlarının olduğuna dair söylemler geliştirilmiş ve Kopenhag Okulu ile beraber güvenliğin birçok alt başlığı içerisinde barındırdığı düşüncesi önem kazanmıştır. Bu bağlamda çalışmanın üzerinde durduğu COVID-19 salgını, ulusal güvenliğin geniş bir perspektifle değerlendirilmesi gerektiğini göstermiştir. Koronavirüsle beraber küreselleşmenin yalnızca ekonomik boyutunun değil, sağlık boyutunun da çok önemli olduğu anlaşılmıştır. Nitekim ilk olarak Çin'in Wuhan kentinde görülen koronavirüs, ilerleyen süreçte neredeyse bütün dünyayı etkisi altına alarak küresel bir boyuta ulaşmıştır. Salgının başında devletler kendi ulusal önlemlerini almış olsalar dahi ilerleyen süreçte küresel salgınla mücadelenin de küresel olması gerektiği fikri ön plana çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Güvenlik, Küreselleşme, Uluslararası İlişkiler.

¹ Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, orkun_tarlanoglu@hotmail.com, Orcid:0000-0001-7303-0946

Investigation of Globalization and Security Concepts with The Covid-19 Epidemic

Abstract

The Cold War period ended with the dissolution of the Soviet Union and important changes occurred in the international system. One of them is that the phenomenon of globalization has begun to gain much more importance. Globalization can be defined as individuals and many economic, political, social, health and cultural factors that they interact with, transcending national borders and gaining a place in the international context. Although it contains many factors, the phenomenon of globalization has generally been discussed in the literature through the nation-state and its new approaches to security. While states are evaluating security in the military field, especially with the increasing importance of globalization, discourses that security has various dimensions have been developed, and together with the Copenhagen School, the idea that security includes many sub-titles has gained importance. In this context, the COVID-19 epidemic, which the study focuses on, has shown that national security should be evaluated from a broad perspective. With the coronavirus, it has been understood that not only the economic dimension of globalization, but also the health dimension is very important. As a matter of fact, the coronavirus, which was first seen in Wuhan, China, has reached a global dimension by affecting almost the whole world in the following process. Even if the states took their own national measures at the beginning of the epidemic, the idea that the fight against the global epidemic should also be global has come to the fore.

Keywords: COVID-19, Security, Globalization, International Relations.

GİRİŞ

Uluslararası sistemin bütün aktörlerini derinden etkileyen koronavirüs salgınının küreselleşme ve güvenlik bağlamında ele alındığı bu çalışmada öncelikle ulus-devlet kavramı üzerinde durulmuştur ve bu bağlamda ulus-devlet için önem arz eden güvenlik olgusu incelenmiştir. Buna ek olarak güvenlik olgusunun zamanla geçirdiği değişim ve kavramın derinleşmesi Kopenhag Okulu'nun literatüre yaptığı güvenlikleştirme kavramı özelinde ele alınmıştır. Çalışmanın temelini oluşturan küreselleşme ve COVID-19 salgını da çalışmada değerlendirilmiştir. COVID-19 salgınının küreselleşme olgusuna olan etkisi de çalışmada ele alınmıştır.

Soğuk Savaş döneminin sona ermesiyle beraber hız kazanan küreselleşme uluslararası ilişkiler literatüründe eskiye nazaran daha fazla yer edinmeye başlamıştır. Küreselleşme, devletler arasındaki ticari faaliyetler, ekonomik ilişkiler, eğitim, turizm, spor, sanat, sağlık gibi birçok faktörü içerisinde barındırmaktadır. Ancak bütün bu alanları kapsamasına rağmen küreselleşmenin

net bir tanımının da yapılamadığı bilinmektedir. Çalışma da bu iki temel üzerine oturtulmuştur. Birincisi küreselleşme olgusu, ulus-devletin güvenlik algılamasından bağımsız düşünülemez. Çünkü devletler güvenliklerini her zaman ön planda tutarken güvenliklerini tehdit edebilecek herhangi bir hususta ise savunmacı bir politika benimsemişlerdir. Küreselleşme olgusu tartışılırken devletlerin en çok hassasiyet gösterdiği hususlardan biri olan ulusal sınırların anlamsızlaşmasına dair söylemlerin üretilmesi, beraberinde devletlerin küreselleşmeye karşı savunma mekanizması geliştirmesini gerekli kılmıştır. İkincisi bu kavram subjektif nitelik barındırmaktadır. Uluslararası sistemin aktörlerinin küreselleşmeyi algılama biçimleri değişiklik göstermektedir. Nitekim küreselleşme olgusu, evrensele karşı yerel, tümele karşı tikel, liberal demokrasiye karşı milliyetçilik gibi zıtlıkları da beraberinde getirmiştir (Duman, 2009, s.95). Özellikle gelişmiş ülkeler, küreselleşmeyi kendi ulusal çıkarlarını koruma amacına uygun dizayn etmeye çalıştığı için buna dair eleştiriler de geçerliliğini korumaktadır.

Çalışmada küreselleşme kavramı, neredeyse son iki yıldır bütün dünyada etkili olan COVID-19 çerçevesinde incelenmiştir. Bu bağlamda COVID-19 krizi küreselleşmeye dair iki temel noktayı bizlere işaret etmektedir. Birincisi, içinde bulunduğumuz modern çağda her türlü teknolojik gelişmenin anlık bir şekilde uluslararası boyuta ulaşabildiği gibi hastalıkların da salgın boyutuna ulaşarak bütün dünyayı etkileyebildiği ve küresel bir sorun haline gelebildiği gerçeğidir. İkinci husus COVID-19 salgını beraberinde küresel bir sorunun çözümünde küresel çabanın gerekliliğini göstermiştir. Ancak, küresel salgınla mücadelede devletlerin, sınırlarını kapatması, uluslararası seyahatleri engellenmeleri dahil olmak üzere öncelikle ulusal savunma mekanizmasını harekete geçirmiş olması dikkat çekmektedir. Bu durum, her ne kadar küreselleşme olgusu güç kazansa da uluslararası sistemin temel aktörü olma özelliğini muhafaza eden devletin yerel hareket etme kabiliyetini koruduğunu göstermektedir. Özellikle ekonomi konusunda daha yerel hareket etme isteği bazı dezavantajları da beraberinde getirecektir.

Ulus-Devlet Kavramı

Uluslararası örgütler ve hatta bireylerin dahi birer aktör olarak kabul gördüğü günümüz uluslararası sisteminde kuşkusuz devletler, sistemin işleyişinde başat aktör olarak varlıklarını sürdürmektedir. Önceleri imparatorlukların veya dini gücü elinde bulunduran kilisenin hakimiyetinde bir sistemin mevcut olduğu bilinmektedir. Din olgusunu hegemonyayı elinde tutma amacıyla araçsallaştıran kilise, askeri güce sahip olmamasına rağmen bireylerin

aydınlanmasını ve kendi otoritesine meydan okumasını engellemek amacıyla aforoz dahil olmak üzere her türlü argümanı elinde bulundururken, imparatorluklar ise geniş coğrafyalarda hüküm sürerek ekonomik varsıllığı elde etme çabası içinde bulunmuştur. Tarih boyunca görülmüş bütün bu örnekler, kullanılan metotlar değişse de amaçlanan şeyin güce hakim olmak olduğunu göstermektedir.

Ulus-devlet kavramı esasen Vestfalya Barışı'nın somut bir sonucu olarak nitelendirilebilir. Katolikler ve Protestanlar'ın 1618-1648 yılları arasında gerçekleştirmiş oldukları mezhep savaşları olarak tanımlansa da, Otuz Yıl Savaşları esasen bir güç mücadelesidir. Söz konusu dönemde Habsburg İmparatorluğu dini otorite olan Papa'yı desteklerken Fransa ise Protestanların tarafında yer almıştır. Esasen Katoliklere karşı verilen bu mücadelenin temelinde otoritenin dini bir mekanizma olan kiliseye verilmesinden ziyade savaşa taraf olanlar kendi çıkarlarını en üst düzeyde tutmayı amaçlamışlardır. Modern uluslararası sistemde devletlerin birbirleriyle olan ilişkilerinde ulusal çıkarlarını her zaman ön planda tuttıkları gerçeği düşünüldüğünde Vestfalya Barışı'nın arz ettiği önem net bir şekilde kavranması gereken bir husustur. Vestfalya Düzeni, Otuz Yıl Savaşları neticesinde çok sayıda bağımsız devletin fiilen ortaya çıkmasının tabii bir sonucudur (Kissinger, 2014, s.242).

Uluslararası sistemin sürekli bir değişim içinde olduğu bilinmektedir. Vestfalya ile temeli atılan bağımsız devletler, ulusal çıkarları çerçevesinde gerek savaş yoluyla gerekse de diplomatik araçları kullanarak birbirleriyle sürekli etkileşim içinde olmuşlardır. Bu bağlamda Vestfalya Barışı'nın uluslararası ilişkiler alanına sunmuş olduğu en önemli katkısı devletlerarası eşitlik ilkesinin oluşturulması ve hayata geçirilmesidir (İlgen, 2019, s.256). Günümüzdeki ulus-devletler egemen eşitlik ilkesi çerçevesinde uluslararası sistemde kendine yer edinmektedir. Buna göre her devlet kendi ulusal sınırları içerisinde mutlak ve meşru egemen statüsündedir. Ancak sürekli bir değişim içinde olan uluslararası sistemde, özellikle de Soğuk Savaş'ın bitimiyle mevcut düzenin nasıl bir değişim geçireceği ve ne tür sonuçlar doğuracağı ciddi bir tartışma konusu olmaktadır. Özellikle Çin ve Rusya gibi Batı dünyasına taraf olmayan yükselen iki küresel güç değişimin kaçınılmaz olduğunu uygulamış oldukları politikalarla göstermektedir. Bu iki devlet, özellikle Amerika Birleşik Devletleri öncülüğündeki Batı Dünyası'nın "insani müdahale" kavramını, sahip oldukları siyasi, askeri ve ekonomik gücünü genişletmek emeli doğrultusunda bir araç olarak kullandığını ifade etmektedir (Bal ve Hecan, 2019, s.39). Dış politikalarını birbirine zıt argümanlar etrafında biçimlendiren bu devletler Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde veto hakkını da ellerinde tutmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, Rusya ve Çin'in daimi üye statüsüne sahip olduğu

Güvenlik Konseyi üyeleri ortak noktada çoğunlukla buluşamamaktadır. Bu nedenle de sorunlara etkin ve hızlı şekilde müdahale edemedikleri somut bir gerçektir. Özellikle de insani yardıma ihtiyacı olan devletler sistemin hantal mekanizmasına ciddi eleştiriler getirmektedir. Bütün bunlar göz önüne alındığında uluslararası sistemin ve bu minvalde ulus-devlet kavramının ileride ciddi bir değişim geçireceği öngörülmektedir.

Ulus-devletin doğru bir şekilde tanımlanabilmesi için milliyetçilik kavramının da üzerinde durulmalıdır. Ulus-devlet, milliyetçilikle iç içe geçmiş bir mekanizma görünümündedir. Bu mekanizma devlet millet bütünlüğünü esas alan ve bunun üzerinden kendini tanımlayan bir yapıya sahiptir. Çünkü ulus-devletlerin var olmasıyla beraber, sosyal entegrasyonun sağlanması yolunda milliyetçilik önemli bir araç olmuştur (Aydın, 2018, s.233). Milliyetçilik düşüncesi bir ulusu bütünleştirebilme yetisine sahipken, bir yandan da diğer uluslarla olan farkı daha görünür kılıp politik söylemin önemli bir nesnesi haline gelebilmektedir. Hitler'in milliyetçi söylemler üzerinde çokça durması ve büyük bir dünya savaşının gerçekleşmesine neden olması bu savı destekleyecek nitelikte bir olaydır. İkinci Dünya Savaşı'ndan beri daha görünür olan milliyetçi hareketler özellikle Batı-Avrupa'da ulus-devletin oluşumunu kolaylaştıran özellikler göstermektedir (Bottomore, 1987, s.63). Buradan yola çıkılarak milliyetçiliğin toplumsal bütünleşmenin sağlanmasında önemli bir etken olduğu ifade edilebilir. Toplumsal bütünleşme, ortak ulusal değerlerin üretilmesini ve paylaşılmasını sağlayan bir faktördür. Ulus-devlet ise toplumsal bütünleşmenin önünü açar ve onun oluşması için gerekli ortamı oluşturur. Her ikisi de karşılıklı etkileşim içerisinde. (Sağ ve Aslan, 2001, s.179).

Bahsedilen etkileşim kavramında iki husus dikkat çekmektedir. Hukuk çerçevesi içerisinde varlığını sürdüren modern devletlerden tarih öncesi dönemdeki insan topluluklarına kadar bireyler, devletler veya günümüzde önem kazanan uluslararası örgütlerin birbirleri arasında kurdukları karşılıklı iş birliği ve etkileşim süreklilik arz etmektedir. Bu etkileşim zaman zaman çeşitli olaylar veya durumlardan ötürü artış ya da azalış gösterse de hep var olmuştur. Ayrıca kimi zaman bir çatışma veya topyekun savaşa evrilmiş, kimi zaman ise antlaşmalar yoluyla nihayete erdirilmiştir. İkinci durum ise, birey, toplum veya devlet mekanizması sürekli olarak kendi çıkarlarını koruma çerçevesinde hareket etmiştir. Her ne kadar günümüzdeki uluslararası örgütler, sivil toplum kuruluşları gibi küreselleşmenin etkisiyle önem kazanan yapılar bireyi önceliklendirse de ulusal sınırların korunması, uluslararası düzensiz göçün engellenmesi gibi uygulamalar bizlere devletlerin ulusal çıkarlarını önceliklendirdiklerini gösteren somut örneklerdir. Bu doğrultuda ulus-devletlerin güvenlik algılamaları hem iç hem de dış politikalarının hayata geçirilmesinde önemli bir öge olmuştur. Bütün

bunlara ek olarak modernleşmenin etkisiyle, ulusların birbirleriyle daha fazla etkileşime girdikleri görülmektedir. Bütün bu etkileşim süreci boyunca milletlerin ortak kültürel paylaşımları ciddi oranda artış göstermiştir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa küreselleşme ve ulusal çıkarlar ulus-devlet mekanizmasının iki önemi yüzüdür. Bu iki etken birbirinden bağımsız düşünülemeyecek şekilde iç içe geçmiş kavramlardır. Nihayetinde devletler ulusal çıkar eksenli politikalar benimsiyor olsa da bireylerin ulusal sınırları aşan fikirleri küreselleşmenin ilerleyen dönemde daha da önem kazanacağına en önemli işaretidir.

Ulus-Devlette Güvenlik Kavramı

Bireyler tarih boyunca sürekli bir şekilde güvenlik tehdidine maruz kalmış ve bununla eş zamanlı olarak güvenliğini korumak için çeşitli eylemler içinde bulunmuşlardır. Bugün hukuk çerçevesinde kurulan modern devletlerin olmadığı dönemlerde dahi bireylerin kolektif veya şahsi amaçları doğrultusunda mücadeleleri süregelmıştır. Sümer Kent Devletleri'nin birbirleri arasında gerçekleştirmiş oldukları su savaşları bile güvenliğin daima bir öteki tarafından tehdit edildiği ancak buna karşılık sürekli olarak da savunulduğu gerçeğini göstermektedir.

Tarihin devinimi içerisinde ortak bir amaç doğrultusunda bir araya gelen topluluklar kent devletlerinden, imparatorluklara ve nihayetinde modern devletlerin oluşumuna kadar çok sayıda siyasi birlik oluşturmuştur. Çalışmanın özü itibarıyla ulus-devletlerin güvenlik algısı ve küreselleşen dünyada nasıl bir değişim içerisinde olduğu üzerinde durulmaktadır. Ulus, modernleşmeyle beraber toplumun sahip olduğu bağları tekrar sağlamlaştırmaya ve bireyin güvenlik elde etme çabasına ulaşma gayesini tekrar canlandırmaya çalışır (Zabunoğlu, 2018, s.541). Buradan anlaşıldığı üzere birey, güvenliği sağlama alma ve onu daima elinde tutma kabiliyetini sürekli kılmaya çalışmaktadır.

Anarşik bir yapıya sahip olan uluslararası sistemde devletler ulusal çıkarlarını daima ön planda tutmuşlar ve buna uygun politikalar geliştirmeye çalışmışlardır. Bu politikaların belki de en çok üzerinde durulan başlığı güvenlik kavramıdır. Devletler güvenlik olgusunu çoğunlukla toplumun ortak değeri olarak betimleyip sürekli korunması ve sürdürülmesi gereken önemli bir faktör olarak tanımlamaktadır. Aynı doğrultuda ulusal varlığın devamı için güvenliğin arz ettiği önem sürekli olarak vurgulanmaktadır.

Uluslararası ilişkiler literatüründe tartışmalı bir kavram olan güvenliğin net bir tanımı yapılamamaktadır. Klasik bağlamda güvenlik, bireylerin temel değerlerinin tehdit edilmemesi anlamına gelse de bunun boyutunun ne olduğu

konusunda ortak bir söylem geliştirilememiştir. Daha net bir şekilde ifade edilecek olursa; güvenlik kavramının “bireysel”, “ulusal” ya da “uluslararası” güvenlik mi olması gerektiği konusunda aktörler farklı söylemler geliştirmektedir (Baylis, 2008, s.73). Güvenlik genel olarak bir birey, toplum veya devletin siyasi, askeri, ekonomik başta olmak üzere her türlü hususta tehdit ve saldırıdan korunması olarak da tanımlanabilir. Güvenliğin tartışmalı bir kavram olarak kabul görmesinin temel nedeni; uluslararası sisteme entegre olan her bir aktörün bu kavramı subjektif ve kendi çıkarları çerçevesinde tanımlanmasından kaynaklanmaktadır. Uluslararası sistemin temel aktörü olarak kabul edilen devletin bulunduğu coğrafya, sınır komşularıyla olan ilişkileri, uygulamış olduğu dış politikası güvenliği algılamasında önemli faktörler olarak durmaktadır. Aynı şekilde bir uluslararası örgütün de niteliği, amacı, üyelerinin yapısına göre güvenlik tanımı değişiklik göstermektedir.

Soğuk Savaş döneminde güvenlik kavramı dar bir perspektifte ele alınıyordu. Devletler güvenliği sadece askeri bağlamda değerlendiriyor ve buna yönelik politikalar benimsiyordu. Özellikle Soğuk Savaş döneminde ABD öncülüğündeki, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ve Sovyetler Birliği öncülüğündeki Varşova Paktı gibi uluslararası örgütler güvenliğin algılanma biçimini net bir şekilde ortaya koyan spesifik örnekler olarak dikkat çekmektedir. Devletler algıladıkları tehditleri bertaraf edebilmek için askeri gücünü artırma yolunu tercih etmişlerdir. Ancak Soğuk Savaş döneminin sona ermesiyle birlikte çift kutuplu sistem tartışılır hale gelmiştir. Bu neticede güvenlik kavramının da tanımlanması ve algılanma biçiminde önemli değişiklikler olmuştur. Nitekim Birleşmiş Milletler güvenliği ekonomik, çevre, gıda, sağlık, bireysel, toplumsal ve politik olmak üzere yedi alt başlıkta ele almıştır (Birleşmiş Milletler, 1994, s.24).

Ancak bütün aktörleri kapsayan en temel gerçek, güvenlik tanımının her zaman “öteki” üzerinden yapılmış olduğudur. Öteki kavramı devletin güvenlik politikasını inşa etmesinde ve halka bunu benimsetmesinde önemli bir araçtır. Bunu bir örnekle açıklayacak olursak NATO için temel tehdit komünizm iken Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla birlikte bu algılamada değişimler olmuştur. Yayımlanan stratejik konseptlerde ortak savunma, güvenliğin iş birliği içinde sağlanması gibi konular ön plana çıkmıştır. Balistik füzelere karşı önlem alınması, kitle imha silahlarının önlenmesi, terörizmle mücadele, siber tehditler, korsanlıkla mücadele ve enerji güvenliğine yönelik tehditler de artık güvenlik sorunu olarak ele alınmıştır (Pekşen, 2016, s.49). Sonuç olarak hem tehditlerin niteliği hem de bunlara karşı uygulanacak olan politikalarda ciddi farklılıklar belirmiştir.

Güvenlik kavramının net bir şekilde tanımlanabilmesi için bahsedilen bütün bu bilgilerin dışında odaklanılması gereken ve genellikle ihmal edilen husus küreselleşme faktörüdür. Küreselleşmeyle beraber artık güvenliğin dar bir çerçevede ele alınması pek mümkün görünmemektedir. Teknolojinin gelişmesiyle beraber sorunlar daha hızlı yayılmakta ve bunlara karşı uluslararası mücadelenin etkin kılınması temel bir zorunluluk olarak durmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın temelini oluşturan COVID-19 krizinin neredeyse bütün dünyayı sağlık alanında tehdit ederek küresel bir sorun haline dönüşmesi güvenlik kavramını ve geçirdiği değişimi açıklamayı gerekli kılmıştır.

Güvenlik Kavramının Derinleşmesi

İnsanın temel ihtiyaçlarından biri olan güvenlik, ihtiyaçların değişimi ve dönüşümüyle eş zamanlı olarak kabuk değiştirip farklı bir boyut kazanmıştır. Soğuk Savaş döneminde sadece devlet temelli klasik bir güvenlik anlayışı mevcutken küreselleşmeyle beraber ciddi bir dönüşüm geçirmiştir. Bu bağlamda güvenliğin algılanmasında iki temel yaklaşım benimsenmiştir. Devletin ön planda tutulduğu güvenlik algısına göre, devletin kurumsal yapısını ve olağan işleyişini aksatacak bütün girişimler tehdit olarak algılanırken bireylerin demokratik ve bireysel özgürlükleri arka planda tutulmuştur. İnsan merkezli yaklaşımlarda ise devlet, öncelikle bireylerin hak ve çıkarlarını önemseyen ve bireylere hizmet etmesi gereken bir mekanizma olarak değerlendirilmekte, demokratik ve liberal değerler önemsenmektedir (Birdişi, 2011, s.152). Buna göre devlet, insanların yaşama hakkı başta olmak üzere eğitim, sağlık, sosyal haklarının korunması gibi hususları önceliklendirmiş ve birey odaklı yaklaşımları benimsemiştir. Böylece devlet odaklı güvenlik anlayışı dönüşerek toplum ve nihayetinde birey eksenli bir kavram olarak düşünölmeye başlanmıştır. Nitekim, Soğuk Savaş sonrası dönemde fakirlik, iç çatışmalar, silahlanmadan duyulan endişe gibi konular güvenliğı tehdit eden unsurlar olarak nitelenip ortak tehdit olarak algılanmıştır (Demiray ve İşcan, 2008, s.155). Bütün bunlardan yola çıkarak çalışmada küreselleşmeyle bağlantılı olarak güvenlik geniş bir çerçevede değerlendirilmektedir.

Çalışmayla bağlantılı olarak değerlendirilmesi gereken bir diğör konu koronavirüs için geliştirilen aşöların hem bir gereklilik ve küresel bir çaba olduğı fakat bütün bu çabaları olumsuz anlamda etkileyebilecek iki temel konu vardır. Birincisi aşı çalışmalarının devletleri aşacak şekilde ilaç firmaları tarafından yürütölməsi ve çıkar odaklı politikalar çerçevesinde aşı çalışmalarının uygulandığı gerçeğidir. Özellikle aşı çalışmalarında ön planda yer alan Pfizer ve Moderna şirketleri geliştirmiş oldukları aşöların patent haklarını ellerinde tutmaya devam etmektedir. Bu nedenle özellikle ekonomik açıdan gelişmemiş ölkelerin

söz konusu aşılara erişme imkanı neredeyse mümkün görünmemektedir. Bu eşitsizlik içeren durum küreselleşme bağlamında değerlendirildiğinde olumsuz bir izlenim yarattığı gerçeği görülmektedir. İkinci olarak üzerinde durulması gereken konu ABD'nin yürüttüğü politika nedeniyle aşı ambargosu uyguladığı gerçeğidir. Özellikle Küba'nın koronavirüse karşı geliştirmiş olduğu Soberana 02 ve Abdala aşılarının dünyanın diğer ülkelerine ulaştırılmasında ABD'nin büyük engeller çıkardığı bilinmektedir. Uygulanan bu ambargo hem bilimsel çalışmaların önünde bir engel olarak değerlendirilebilir hem de gelişmiş ülkelerin küresel salgında dahi baskı politikalarını sürdürdüğü gerçeğini göstermektedir. İnsanlığı tehdit eden bir güvenlik sorunu olarak değerlendirilen koronavirüs salgınına karşı uygulanan çıkar eksenli politikalar bireylerin ve toplumların sağlık güvenliğini tehdit etmektedir.

Güvenliğin geçirdiği değişimi anlayabilmek için Barry Buzan ve Ole Waever önderliğinde kurulan Kopenhag Okulu'nun güvenliğe dair yaklaşımına değinmek gerekli görülmüştür. Buzan güvenliği askeri, ekonomik, toplumsal, çevresel ve siyasi güvenlik olmak üzere çeşitli alt başlıklarda ele almıştır. Bu kavramlar Soğuk Savaş döneminin bitimiyle daha net bir şekilde görülen yeni tehdit ortamını kavramak ve güvenlik sorunsalına çözüm üretmek amacıyla tasarlanmıştır. Bunlar hem bilinen anlamıyla güvenlik kavramını oluşturan parçalar hem de birbirini etkileyen özelliğe sahiptir (Sandıklı ve Emeklier, 2011, s.49). Buradan anlaşılacağı üzere güvenlik birçok başlık altında ele alınabilecek kadar geniş bir kavram fakat aynı zamanda birbirinden bağımsız düşünülmeyecek kadar iç içe geçmiş bir yapı arz etmektedir. Çalışmanın üzerinde durduğu COVID-19 salgınının da küresel bağlamda insan güvenliğini tehdit eden bir unsur olduğu gözetildiğinde güvenliğin geniş perspektifte değerlendirilmesinin isabetli olacağı düşünülmektedir.

Küreselleşmeyle beraber güvenlik kavramının da yekpare değerlendirilmesi düşüncesi geçerliliğini yitirmiş ve güvenliğin içerisinde birçok parametre barındırıyor olduğu fikri ön plana çıkmıştır. Bu parametreler teknolojinin gelişimiyle ve bunun doğal bir sonucu olan küreselleşmenin önem kazanmasıyla beraber çok daha fazla faktörü içerisinde barındırır hale gelmiştir. Örneğin günümüzde siber güvenlik konusu devletler açısından ulusal güvenliğin önemli bir ögesi olarak kabul edilmektedir. Karar vericiler güvenlik politikalarını sadece sınırlı bir askeri alanda uygulamak yerine toplumun bütün fertlerini her alanda korumak ve haklarını güvence altına almaya yönelik politikalar benimsemektedir. Güvenlik ayrıca çevresindeki değişimlerden etkilenmektedir. Bunu somut bir örnekle açıklayacak olursak bir iç savaştan, bölgesel bir sorun haline dönüşen Suriye Krizi neticesinde Türkiye, gerek terör örgütlerinin faaliyetleri gerekse de düzensiz göçten dolayı güvenliğini tehdit eden unsurlarla

karşı karşıya kalmıştır. Türkiye bu güvenlik tehdidine karşı terör örgütleriyle mücadele edilmesi gibi klasik bir güvenlik politikası uygulamasının yanında düzensiz göçün kontrolü, insani bağlamda bireylerin yaşam hakkının savunulması ve hatta Suriye uyruklu insanlara iş, eğitim, sağlık gibi sosyal hakların da sunulmasıyla insan haklarını gözetmiş ve bireyi esas alan geniş ölçekte güvenlik yaklaşımını benimsemiştir.

Kopenhag Okulu literatüre güvenlikleştirme kavramını kazandırmıştır. Buna göre herhangi bir problemin güvenliği tehdit eden bir unsur olarak tanımlanabilmesi için karar verici özneler tarafından sorun olarak kabul edilmesi gerekmektedir (Buzan vd., 1998, s.24). Buzan'ın güvenlikleştirme tanımından anlaşılacağı üzere Kopenhag Okulu, problemlerin siyasal söz edimi olarak ve söyleme dayalı bir yöntemle güvenlikleştirilerek tehdiye dönüştüğünü ifade etmektedir (Buzan vd., 1998, s.72). Buna göre, bir sorunun güvenlik tehdidi olarak kabul edilmesinde sözle açıkça ifade edilmesi ve bu söylemin kabul görmesi önemli faktörlerdir. (Açıkmeşe, 2011, s.60). Tehditlerin çeşitlilik gösterdiği küreselleşen dünyada bireylerin de güvenlik algısı dönüşüm içerisinde. Bu nedenle politika yapıcılar kendilerinin önemle üzerinde durduğu konuları, güvenlikleştirme metodunu kullanarak bireylere benimsetme yolunu tercih etmektedir. Bilginin hızlı ve serbest dolaşımı imkanını içerisinde barındıran küreselleşme sayesinde artık bireyler güvenliklerini tehdit eden her türlü sorunun bir parçası veya sorunun çözümünde rol alan bir aktör konumuna ulaşabilmektedir.

Berlin Duvarı'nın 1989'da yıkılması, Sovyetler Birliği'nin ise 1991'de resmen dağılması; Soğuk Savaş'ın artık sonlanıp, küreselleşmenin ivme kazandığı bir döneme geçiş yapıldığının en somut örnekleridir. Bu yeni dönemde devletler ticari, ekonomik, sosyal, sağlık gibi alanlarda daha rahat işbirliğine girmeye başlamışlardır. Özellikle son dönemlerde turizm ve eğitim alanlarında bireyler ulusal sınırları aşarak farklı coğrafyalara ulaşabilmekte, farklı kültürlerle tanışabilmektedir. Bunun sonucunda küreselleşmenin ulaştığı en önemli noktalardan biri olan kültür alışverişi de eskiye nazaran daha rahat yapılabilmektedir. Bu bilgiler ışığında küreselleşmenin toplumlar ve devletler açısından elzem olduğu ve süreklilik içerdiğini kavramak gerekmektedir. Çalışmanın konusunu da oluşturan COVID-19 salgınıyla mücadelede, devletlerin çabasının ulusal boyutları aşarak uluslararası iş birliği ve mücadeleye dönüşmesi küreselleşmenin sağlık sektöründe dahi kendisine önemli bir yer edindiğini göstermektedir. Buna ek olarak sağlık alanında küreselleşmenin etkileri koronavirüs salgınından çok daha önce görülmüştür. Örneğin Dünya Sağlık Örgütü küresel salgınlarla mücadelede kurulduğu 1946 yılından beri yoğun çabalar göstermiştir. Bununla beraber küresel salgınlarla mücadelede yetersiz bir

ortam belirmesi durumunda küresel iklim değişikliği, uyuşturucu ticareti, siber suçlar gibi sorunların da bertaraf edilmesi konusunda devletler etkisiz kalacaktır (Enderwick ve Buckley, 2020, s.107). Çünkü devletlerin ortak hareket etme kapasitelerinin artırılması uluslararası sistemin aktörlerini tehdit eden bu tür sorunların çözümünde de önem arz etmektedir.

Küreselleşme

Üzerine birçok çalışma yapılan küreselleşme kavramının net bir tanımı yapılamamaktadır. Çünkü uluslararası sistemin içinde birer aktör olarak var olan bireylerin, uluslararası şirketlerin ve devletlerin küreselleşmeye dair beklentileri birbirinden farklı olabilmektedir. Çünkü bu kavram yalnızca ekonomik değil, siyasi, kültürel ve sosyal olguları da içermektedir. Küreselleşme, bir devletin başka bir devletle politik bağlamda ortak noktalarda buluşmasından, eğitim alanında kendini geliştirmek isteyen bir bireyin dünyanın çeşitli coğrafyalarında eğitim alma hakkına kadar çok fazla olguyu içerisinde barındırmaktadır. Bunlara ek olarak küreselleşme yoksulluğun azaltılmasına dair varsayımları içermekte ve uzmanlaşmamış, vasıfsız işçiler için de bir fırsat olarak görülmektedir (Irwin, 2020, s.3). Ancak genel bir tanımlama yapılacak olursa; küreselleşme, dünya ekonomilerinin karşılıklı etkileşim içerisinde üretim, dağıtım, mal ve hizmetlerin kullanımının sağlanması olarak tanımlanabilir (Şahin, 2005, s.125). Ülkelerdeki birtakım piyasaların çalışma sistemleri ve bunların karşılıklı etkileşimleri hususunda ortak fikirler, kabul gören siyasi sistem, demokrasi, insan hakları, çevre bilinci gibi kavramların evrensel boyuta ulaşması fikri küreselleşme olgusunun içinde bulunmaktadır (Şenel ve Gençoğlu, 2003, s.47). Bu tanımdan anlaşılacağı üzere küreselleşme birçok faktörü içinde barındırmakla birlikte çok farklı değişkenlerle etkileşim halindedir. Koronavirüsün yayılma hızı, devletlerin karşılıklı ekonomik entegrasyonu nedeniyle büyük ölçüde görünmektedir. Bu entegrasyon kişilerin, malların ve hizmetlerin serbest dolaşımı olarak sıralanabilir. Ayrıca son otuz yılda artan turizm faaliyetleri de bu kategoriye girmektedir. Ancak koronavirüs salgınıyla beraber insanların küresel çaptaki hareketliliği sorgulanmaya başlanmıştır (Bourdin vd., 2020, s.9). Buna ek olarak bir ülkenin demokratik olgunluğa erişmesi veya antidemokratik bir yönetime sahip olması o ülkenin küreselleşmeyle olan ilişkisini derinden etkilemektedir. Örneğin, sahip olduğu demokratik anlayışla kapitalist ekonominin en önemli temsilcisi olan ABD, küreselleşmenin, devletin sahip olduğu demokratik yapıyla karşılıklı etkileşim içinde olduğunu bizlere göstermektedir. Bunun aksi bir örnek ise Kuzey Kore'dir. Kuzey Kore içe kapanık ve baskıcı bir rejime sahip bir ülke olarak küreselleşme konusunda ilerleme gösterememiştir.

Yüzyıllar boyunca varlığını koruyan ulus-devlet mekanizması küreselleşmeyle beraber önemini kaybetmese de ciddi bir değişime uğramıştır. Soğuk Savaş'ın bitimiyle oluşan yeni dünya düzeninde, devleti sadece kendi sınırları içinde varlık gösteren bir yapı olarak düşünmek ve sistemin tek hakimi olarak kabul etmek geçerli bir düşünce değildir. Küreselleşmenin doğal bir sonucu olarak görülen kapital ekonomik sistemin varlık alanını genişletmesi, bunun neticesinde uluslararası yatırımların ve küresel ticaretin önem kazanması devletlerin sistem üzerindeki ekonomik gücünü sarsan faktörlerdir. Artık uluslararası ekonomik sistemin önemli bir paydaşı olan küresel sermaye, ulus-devletin hareket alanını daraltmaktadır. Devletin sahip olduğu egemenlik yetkilerinde gerçekleşen söz konusu değişimle beraber karar alma aşamasında doğrudan veya dolaylı bir güç unsuru olarak ulus-devletle beraber üç ana aktör ön plana çıkmıştır; Çokuluslu şirketler, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları (Cebeci, 2008, s.28). İkinci Dünya Savaşı'nın bitimiyle kurulan Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü küreselleşmenin hız kazanmasını sağlamıştır. Adı geçen kuruluşlar tarafından sunulan ekonomi politikaları uluslararası ticaretin önünün açılmasında önemli bir rol oynamıştır (Memiş, 2014, s.158).

Küreselleşme olgusu hızla gelişmesine rağmen birçok eleştiri de almaktadır. Öncelikle bu kavramın devletin etkin gücünü sarstığına dair söylemler mevcuttur fakat günümüzde ticaretten ekonomiye, sağlıktan eğitime kadar birçok alanda yaşanan gelişmeler dikkate alındığında küreselleşmeye karşı ulusal değerleri savunan politikaların geçerli olmayacağı düşünülmektedir. Küreselleşmeye dair bir diğer eleştiri, küreselleşme sürecinin zengin ülkeler lehine gelişen bir süreç olduğu ve yoksul ülkelerin zararlı çıktığına dair tartışmalar ise varlığını sürdürmektedir (Göngen, 2013, s.129). Ekonomik bağlamda devletlerin sahip olduğu güç ve gelişmişliğe bakıldığında söz konusu eleştirinin sağlam temellere dayandığı görülmektedir. Özellikle gelişmiş Batı ülkelerinin ekonomik varlığıyla, üçüncü dünya ülkelerinin ekonomik yapısı karşılaştırıldığında orantısız bir dağılım olduğu ortadadır. Çalışmanın üzerinde durduğu COVID-19 salgını dikkate alındığında gelişmiş ülkelerin aşırıya ulaşımının çok daha kolay olduğu görülmektedir. Ekonomik bağlamda güçlü bir statüye ulaşamamış üçüncü dünya ülkelerinin sağlık alanında dahi ihmal edildiği bir gerçektir.

Küreselleşmeyle ilgili bir diğer tartışma bunun arzu edilen bir gelişme mi yoksa tercih edilmeyen bir gelişme mi olduğuna dair yapılmaktadır. Bir taraftan küreselleşmenin gerekli ve kaçınılmaz olduğu yönünde söylemler mevcutken diğer yandan küreselleşmenin var olan değerlere yönelik bir tehdit olduğu ifade edilmektedir (Yılmaz ve Horzum, 2005, s.107). Bütün bu tartışmalar geçerliliğini

korurken çalışmada odaklanılan husus küreselleşmenin sağlık boyutunda ele alınması ve COVID-19 ekseninde incelenmesidir. Bu doğrultuda COVID-19 salgınının küresel bir sorun haline gelmesi ve bu sorunun çözümüne dair çabaların da uluslararası bir boyut kazanması dikkat edilmesi gereken esas noktayı teşkil etmektedir.

COVID-19 Salgını

Tarih boyunca insanlık çeşitli salgın hastalıklarla karşılaşmış ve bu salgın hastalıklara karşı çözüm bulmak için yoğun bir çaba içerisine girmiştir. Orta Çağ'da etkileri büyük boyutlara ulaşan Kara Veba, 1918-1920 yılları arasında neredeyse dünya nüfusunun üçte birini etkileyen İspanyol Gribi gibi örnekler aslında bizlere yüzyıllardır küresel salgınların var olduğunu gösterir niteliktedir. Bunlara ek olarak Kuş Gribi, Domuz Gribi gibi salgınlar da önemli boyutlara ulaşmıştır. Fakat çalışmada küreselleşmeyle beraber salgın hastalıkların etkisi dikkate alındığından COVID-19 küresel salgını üzerinde durulmaktadır.

Devletler eski dönemlerde mücadelelerini ulusal sınırlar içerisinde gerçekleştirirken küreselleşmeyle beraber hem salgınların boyutu hem de mücadelenin biçiminde önemli değişiklikler olmuştur. Küreselleşmenin doğal bir sonucu olarak görülen serbest dolaşıma insan faktörünün de eklendiği gerçeği düşünüldüğünde salgınların küresel boyuta ulaşması eskiye nazaran çok daha kolay bir şekilde gerçekleşmektedir. İnsanların eğitim, iş, ticaret ve turizm gibi sektörlere bağlı olarak gerçekleştirdikleri kısa veya uzun süreli göçler, insan sağlığını tehdit eden salgınların da ulusal sınırları aşarak küresel boyuta ulaşmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu bağlamda COVID-19 salgını da insanın süreklilik arz eden hareketiyle eş zamanlı olarak ulusal sınırları aşmış ve küresel bir yapıya bürünmüştür.

Koronavirüs olarak da adlandırılan COVID-19 salgını ilk olarak 2019 yılının sonlarına doğru Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkmış ve daha sonra neredeyse dünyanın her noktasına yayılmıştır. Salgının hızla yayılmasında öncelikle gerekli tedbirlerin alınmaması etkili olmuştur. İlk dönemlerinde virüsün sadece Çin'de kalacağı düşüncesi hakimdi ve bu virüsün küresel bir sorun haline dönüşebileceğine dair öngöründe bulunulmadığından sorun zaman geçtikçe içinden çıkılmaz bir noktaya varmıştır. Ayrıca Çin'in sahip olduğu nüfus ve küresel ticarete önemli bir güce sahip olması da virüsün olağandan daha çabuk bir şekilde ilerlemesinin önünü açan bir faktördür.

Koronavirüsün yeni bir olgu olarak değerlendirilmesi ve küreselleşme ekseninde ele alınması önemli bir durumdur. Bu, aslında salgınlara dair küresel çabanın yeni bir değer olduğunu bizlere göstermektedir (Gündüz, 2020, s.451).

Bu küresel çabayı yürüten aktörün devlet olduğu gerçeği gözetildiğinde küreselleşmenin varlığını devam ettirmesinde devletin önemli bir yer tuttuğu açıktır. Nitekim hem salgının hem de salgınla mücadelenin küresel olmasının yanında ulusal boyutlarının da bulunduğu bilinmektedir. Nitekim tarih boyunca bütün sorunların öznesi olan devlet, bu küresel salgının da çözümünde en önemli aktör olarak ön planda yer almaktadır. Buna ek olarak COVID-19 salgını, yalnızca ortak sınırlara sahip devletlerde etki yaratmaktan ziyade kendisine yeni rotalar oluşturarak bir genişleme modelini izlemektedir. Salgının uluslararası boyut kazanması, nüfus miktarı, insani gelişmişlik düzeyi, devletlerin sahip olduğu göçmen sayısına kadar birçok faktörden etkilenmektedir (Sirkeci ve Yüceşahin, 2020, s.23). New York, Londra, İstanbul gibi hem yoğun bir nüfusa sahip hem de içerisinde çok fazla göçmen barındıran şehirlerde çok fazla COVID-19 vakasının görülmesi bunu doğrular niteliktedir. Bugün ise virüs neredeyse bütün dünyayı etkisi altına almış ve bu neticede çok önemli bir uluslararası sorun şeklinde nitelenmiştir.

Şekil 1 - Covid-19 vaka haritası

Ani ve beklenmedik bir şekilde beliren, ölümcül ve yayılma hızı oldukça yüksek olan ve bu özellikleriyle de küreselleşen COVID-19, bireyleri ve devletleri büyük bir belirsizliğe itmiştir ve neredeyse dünyanın tamamında olağanüstü bir sürece geçilmiştir (Turan, 2020, s.22). COVID-19 salgını, sürecin başında olağanüstü bir durum olarak algılanırken, artık olağan bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Bireyler alınan önlemleri ilk başlarda yadırgasalar da zamanla bu önlemlerin gerekli olduğu hususunda hem fikir olarak virüse karşı kendi bireysel mücadele metotlarını da oluşturmaktadırlar. Bunlar kalabalık organizasyonlara katılmama, maske kullanımı ve hijyene önem verilmesi

şeklinde sıralanabilir. Ancak salgının sona erdirilmesi için esas olarak üzerinde durulması gereken husus, devletlerin uyumlu bir şekilde hareket ederek ortak küresel politikaları gerçekleştirmeleri gerektiğidir (Riyanti vd., 2020, s.2).

Küresel boyutlara ulaşan COVID-19 salgını ekonomik bağlamda da önemli etkiler yaratmıştır. Pandeminin ilk ortaya çıktığı günden beri ekonomik tartışmalar süregelmıştır. Süreklilik ve değişikliği vurgulayan küreselleşme olgusu, salgın döneminde ekonominin de geçireceği olası değişimlerle beraber ele alınmıştır. Salgının ilk etabında küreselleşmeden ziyade yerel politikaların önem kazandığı görülmektedir (Wang ve Sun, 2021, s.82). Neredeyse bütün dünya salgın neticesinde büyük bir ekonomik krizle karşılaşmıştır. Salgının beraberinde getirdiği belirsizlik ortamı devletleri nispeten panik ortamına sürüklemiştir. Bunun aksine Çin, Japonya, Singapur, Tayvan, 2003 yılında SARS salgınıyla yüzleşmişler ve bu konuda tecrübe edinmişlerdir. Böylece COVID-19'un beraberinde getirdiği ekonomik sorunlar adı geçen ülkelerde sınırlı bir boyutta kalmıştır (Nakiboğlu ve Işık, 2020, s.770). Ancak gelişmiş ülke statüsüne erişmiş olan ABD, Almanya, İngiltere, Fransa örnekleri incelendiğinde devletlerin gelişmişlik düzeyiyle bu süreçte aldıkları ekonomik önlemlerin birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Ancak burada önemli bir eleştiri noktası bulunmaktadır. Söz konusu gelişmiş ülkeler ekonomik bağlamda küresel çözümler üretmekten ziyade kendi ulusal çıkarlarını ön planda tutmuştur. Ekonomik anlamda gelişmemiş olan ülkeler göz ardı edilmiştir. Bu durum özellikle insani yardım, birey özgürlükleri gibi kavramları politik bir araç haline getiren gelişmiş ülkelerin, kriz durumunda sadece kendilerini ön planda tutarak küresel yardımları göz ardı ettiklerini göstermektedir. Küreselleşme olgusunun herkes tarafından kabul görmesi için bu çelişkinin bertaraf edilmesi gerektiği ortadadır. Koronavirüsün hemen hemen herkesi etkilediği göz önünde bulundurulduğunda soruna dair çözümün de ortak bir çabayı gerektirdiği açıktır. Bu nedenle uluslararası sistemde kendisine yer edinmiş bütün paydaşlar sorumluluk alarak ortak bir çabaya girişmelidir. Ancak ekonomik anlamda zayıf ülkeler bunun doğal bir sonucu olarak sağlık sisteminde de çok fazla ilerleme gösterememiştir. COVID-19 virüsünün tespitinde önemli bir yer tutan testler bu ülkeler tarafından çok fazla kullanılamamıştır. Gelişmiş ülkeler ise buna herhangi bir kalıcı çözüm üretme arayışına girmemişlerdir. Bu durum ortak bir küresel sorunun çözümünde, insanlara hastalığın tespiti hususunda önemli bir şans tanıyan testlerin dahi adil paylaşılmadığını göstermektedir. Söz konusu olumsuz durum, fırsatlardan bütün bireylerin ortak faydalanması üzerine temellendirilen küreselleşmeyle tamamen zıt bir yapı içermektedir. Devletlerin sahip olduğu sınırların dahi anlamını yitirdiği küreselleşme döneminde uluslararası boyuttaki bir salgında gelişmemiş ülkelerin göz ardı edilmesi olumsuz bir izlenim

uyandırmaktadır. Küresel salgınla mücadelenin de küresel olması gerektiği varsayımı esas alınırsa bu tutumun virüsle mücadelede negatif etki yaratacağı görülmektedir.

Şekil 2 - Covid-19 test tablosu

Bu şekle göre ABD, Kanada, Batı Avrupa ülkeleri gibi gelişmiş ülkeler, hastalığın tespitini sağlayan testlere ulaşmada herhangi bir sorun yaşamazken Afrika kıtasında bu oran minimum seviyededir. Hatta Afrika kıtasında bulunan birçok ülkenin söz konusu testlere ulaşamadığına dair veriler tabloda mevcuttur.

Devletlerin COVID-19 Salgınına Algılama Farklılıkları ve Küreselleşme Ekseninde Değerlendirilmesi

Salgın her ne kadar küresel olsa da devletlerin salgınla mücadele metotları birbirinden farklı olmuştur. Bunda devletlerin sahip olduğu teknolojik ilerlemenin yanında ulusal alışkanlıklar ve davranış biçimleri etkili olmuştur. Bilimsel anlamda gelişmiş ülkeler statüsünde kabul edilen Almanya, Fransa, Japonya ve İsrail gibi ülkeler öncelikle bireyi esas alan politikalar benimseyerek

tam kapanma yolunu tercih ederken Brezilya ve Hindistan gibi ülkeler ise bulundukları coğrafyanın ve kültürün de etkisiyle beraber bu tarz sıkı politikaları benimsememiştir. Nitekim her devletin küreselleşmeye eşit oranda entegre olamadığı gerçeği mevcutken, her devlet aynı zamanda küreselleşmenin etkisiyle de yayılma imkanı bulan ve insan sağlığını ciddi bir şekilde tehdit eden salgınları da farklı algılamış ve bunlarla mücadele yöntemleri de değişiklik göstermiştir.

Teknolojik anlamda ilerleme amacıyla, yatırımların büyük oranda ekonomi ve tüketim alanlarında gerçekleştirildiği bilinmektedir. Var olan uluslararası sistemde en önemli yatırımlar ekonomik ve askeri alanlarda yoğunlaşmaktadır. Sağlık ve bireylerin refahı genellikle arka planda tutulmuştur ve bunun sonucunda küresel salgınlar ile mücadele etme hususunda devletlerin yeterli ve kalıcı politikalar üretmediği gerçeği belirlemiştir (Yıldırım, 2020, s.1343). Özellikle günümüz dünyasında bilişim teknolojileri ve bilgi çağının gereklilikleri doğru stratejilerle organize edilirse büyük bir avantaj elde edilecektir. Gelişmelerin önemli bir ayağı olan internet ise toplumsal hayatı önemli ciddi etkilemiştir (Kasap, 2021, s.565). Bu durum bizlere küresel salgınlarla mücadelede sadece teknolojik gelişmenin tek başına yeterli olmadığını göstermektedir. Devletlerin teknolojik imkânlarını buna uygun kullanması da önemli bir faktördür. Bu konuyu insanın doğaya hâkim olma mücadelesi olarak adlandırmak yanlış olmayacaktır. Özellikle sosyal ve hukuki açıdan yeterli olgunluğa erişememiş devletlere ek olarak siyasi istikrarsızlık içinde bulunan devletler Covid-19 sürecinde de şeffaf bir bilgilendirme sürecini hayata geçirememişlerdir. Bu sorunun çözülmesi için de küresel çabaların gerekli olduğu görülmektedir (Farzanegan vd., 2021, s.5).

Özellikle son dönemlerde hız kazanan ve neredeyse devletlerin resmi bir politikası haline gelen sanayileşme çabaları ve silahlanma mücadelesi doğaya büyük tahribatlar vermektedir. Ayrıca bireylerin de çevreye karşı yeterince duyarlı olmaması da doğanın sahip olduğu düzenin bozulmasına ve bunun sonucunda tekrar bireyi etkileyen olumsuz sonuçların meydana gelmesine neden olmaktadır.

Listedeki ülkelere bakıldığında dikkat çeken temel husus Kolombiya dışındaki ülkelerin Gayri Safi Yurt İçi Hasılatları bakımından ilk yirmi ülke içerisinde olmasıdır. Tabloda bulunan ülkelerin kıyaslaması yapıldığında ABD, Hindistan, Rusya ve Brezilya nüfus bakımından oldukça kalabalık ülkeler olarak dikkat çekmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak adı geçen ülkelerde görülen vaka ve ölüm sayıları da çok yüksek rakamlara ulaşmıştır. İngiltere, İtalya ve İspanya ise bu ülkelerin aksine nispeten kalabalık bir nüfusa sahip olmayan ülke statüsünde sayılabilir ve görülen vaka sayısı da aynı oranda azalmıştır. Ancak

sahip oldukları nüfus ve görülen vaka sayısı karşılaştırıldığında bu ülkelerin de COVID-19 salgınında ciddi bir sorunla yüz yüze kaldığı gerçeğini göstermektedir. Bunun dışında dikkat edilmesi gereken nokta söz konusu ekonomik gelişmişliğe rağmen bu ülkelerin COVID-19 salgınında en fazla vakanın ve ölümün görüldüğü ülkeler olarak öne çıkmasıdır.

Tablo 1

Covid-19 Vaka ve Ölüm Tablosu

Ülke Adı	Tanı	İyileşen	Ölüm
	181.131.203	118.702.889	3.923.885
ABD	33.625.019	6.399.531	603.968
Hindistan	30.279.331	29.309.607	396.730
Brezilya	18.420.598	16.160.826	513.474
Fransa	5.980.325	404.395	111.130
Rusya	5.408.744	4.911.752	131.671
İngiltere	4.405.247	4.027.510	92.568
İtalya	4.258.069	4.073.435	127.472
İspanya	3.782.463	150.376	80.779

Bu, durum devletlerin bireyi önceliklendirmesi gerektiği hususunun politika yapımcılar tarafından göz ardı edildiği gerçeğini bizlere göstermektedir. Devletler bireyi esas almak yerine savaş, ekonomik rekabete uyum sağlama, ticarette maksimum fayda gibi konularda daha fazla politika üretmektedir. Bireyin kendisine önemli bir yer edindiği küreselleşme süreciyle beraber söz konusu politikaların revize edilmesi gerektiği fikri ileride daha çok tartışılacaktır. Bunun yanında güvenliğin klasik bağlamda sadece askeri konularda ele alınmasının bir sonucu olarak değerlendirilecek bu tablo devletlerin ileride güvenliği çok boyutlu olarak değerlendirmesi gerektiği sonucunu vermektedir. Çünkü çevre ve sağlık sorunları teknolojik gelişmeye rağmen COVID-19 örneğinde görüldüğü üzere çok daha yıkıcı boyutlara ulaşabilmektedir.

COVID-19 sürecinde yaşananlar ulusal sınırları aşan sorunlarda, küresel iş birliğinin önemini ortaya çıkardı ve buna benzer küresel herhangi bir sorunun devletlerin bireysel çabalarıyla değil uluslararası mücadelenin hayata geçirilmesiyle çözülebileceğini göstermektedir (Arslan ve Karagül, 2020, s.17). Ticaret, eğitim, turizm ve hatta spor organizasyonlarına kadar birçok alanda küreselleşmenin bir sonucu olarak etkileşim içerisinde bulunan dünya, aynı durumu COVID-19 salgınında yaşadı. Nihayetinde devletler sorunun çözümünde genellikle benzer politikaları hayata geçirdi. Bunlar uluslararası seyahat yasağı, sokağa çıkma kısıtlamaları, eğitim öğretimin uzaktan devam ettirilmesi, konser, sinema, tiyatro ve spor organizasyonlarının iptali dahil olmak üzere birçok önlemi içermektedir. Bu hususta tartışılması gereken iki husus daha

bulunmaktadır. Küreselleşmenin etkisini artırdığı son dönemlerde ulusal sınırların anlamsız olduğu noktasında fikirler dahi üretilirken, yine küresel bir nitelik barındıran COVID-19 salgını iki temel tartışmanın önünü açmaktadır. Birincisi bütün sektörlerde olduğu gibi sağlık alanında da devletlerin ortak hareket etmesi gerektiği ve küresel nitelikteki salgınlara karşı mücadelede ortak çabanın elzem olduğu fikridir. Çalışmada değinildiği üzere aşı çalışmaları bu fikrin önemini vurgular niteliktedir. İkincisi, küreselleşmenin çok fazla değer kazandığı bu dönemde yine küresel nitelikteki bir salgının ilk etapta küreselleşmeye büyük bir tezat oluşturacak şekilde yerelleşmeyi ön plana çıkarması olmuştur. Daha net bir şekilde açıklamak gerekirse salgınla ilgili bilgilerin yetersiz olduğu ilk dönemlerde devletler öncelikle kendi ulusal güvenliklerini ön planda tutmuşlardır. Bu doğrultuda daha kısıtlayıcı bir politikaya sahip olan ülkeler sınırlarını kapatırken, diğerleri ise yüksek riskli olarak adlandırılan bölgelere seyahati yasaklama gibi faaliyetleri hayata geçirmiştir (Bickley vd., 2021, s.4). Nitekim uzun bir zamandan beri büyük gelişmeler gösteren küreselleşme ve seyahat özgürlüğü küresel salgında ilk vazgeçilen hususlar olmuştur. Bu durum bizlere devletlerin güvenliği algılama şekillerinin henüz tam olarak değişmediğini, klasik güvenlik anlayışının varlığını muhafaza ettiğini göstermektedir. Sonuç olarak küreselleşme ve ulusal güvenliğin ihmal edilmemesi üzerine yapılan tartışmaların varlığını koruyacağı çıkarımı geçerliliğini korumaktadır.

Küresel Salgında Küresel Aşı Çalışmaları

Küresel salgın olarak değerlendirilen COVID-19'un çözümünde çeşitli tedbirler alınsa da virüsü bir sorun olmaktan çıkarılmak ve buna bir kalıcı çözüm bulabilmek amacıyla devletler aşı çalışmalarına hız vermişlerdir. Bu doğrultuda Almanya'da geliştirilen Biontech, Amerikan ilaç şirketi tarafından üretilen Moderna, Oxford Üniversitesi ve Astrazeneca ortaklığında geliştirilen Astrazeneca, Rusya tarafından geliştirilen Sputnik V, Çin'de geliştirilen Sinovac olmak üzere beş temel aşı üretilmiştir. Neredeyse 2.5 milyara kadar ulaşan aşılama miktarı virüsün çözümünde en büyük umut olarak belirmektedir.

Çalışmada bu aşılarda niteliği ve hastalığa karşı tedavi edici özelliklerinden ziyade aşı temininde yaşanan eşitsizliklerin küreselleşme olgusu üzerinden ele alınması amaçlanmaktadır.

İnsandan insana hızlı bir şekilde bulaşabilen COVID-19 virüsünün tedavisinde aşı çalışmalarında büyük bir hassasiyetle çalışılrsa da üretilen aşılar küresel bazda eşit faydalanılması hususunda aynı çaba gösterilmemektedir. Gelişmiş ülkelerin bilimsel çalışmaları neticesinde üretilen aşılar ekonomik kaygılar güdülerek ticaret yoluyla diğer devletlere satılmaktadır.

Aşıları satın alabilecek güçteki devletler için bu durum büyük bir sorun teşkil etmese de, gelişmemiş ve ekonomik yoksulluk içindeki devletlerin aşıya ulaşma imkânı çok sınırlıdır. Küresel bağışıklığın kazanılmasında aşının önemi gözetildiğinde, bu imkâna sahip olamayan devletler için COVID-19 salgınının kısa vadede çözülemeyecek bir sorun olduğu görülmektedir. Bunun dışında üzerinde durulması gereken bir diğer nokta, fırsatlardan ayırt etmeksizin herkesin faydalanmasını içeren küreselleşme olgusunun bu süreçte ciddi bir sınav verdiği gerçeğidir.

Şekil 3 - Küresel Aşılama Durumu

Aşı çalışmalarında ön safta yer alan devletler, salgına karşı kendi ulusal mücadelelerini ön planda tutarak yerel bir anlayışla hareket etmiştir. Fırsat eşitliği ilkesini içinde barındıran küreselleşme olgusuna tamamen aykırı olan bu durum, devletlerin küresel dünyanın bir aktörü olmalarına rağmen olası kriz ortamında tamamen ulusal çıkarlar ekseninde hareket ettiğini bizlere göstermektedir. Sonuç olarak bu durum, küreselleşmenin uluslararası sisteme hâkim durumda olmadığını devletlerin uygulamış olduğu politikaların sistemin işleyişinde en önemli faktör olduğunu bizlere göstermektedir. Özellikle küreselleşme olgusunun fırsat eşitsizliği yarattığı, sadece sistemin başat güçlerinin çıkarlarına

Küreselleşme ve Güvenlik Kavramlarının Covid-19 Salgını Özelinde İncelenmesi

uygun olacak şekilde var olduğuna dair eleştirilerin, COVID-19 sürecinde aşırıya ulaşma konusunda eşitsizlikler yaşandığı göz önünde bulundurulduğunda uzun vadede süreceğini göstermektedir. Küreselleşmenin çok daha geçerli bir görünüme ulaşması için, devletlerin uluslararası paylaşım ve yardıma daha fazla önem vermesi gerektiği ortadadır.

Şekil 4 - Bölgelere göre Aşılama Durumu

Şekil incelendiğinde en dikkat çeken husus Afrika ülkelerin ya hiç aşırıya erişemediği ya da buna dair herhangi bir bilginin mevcut olmadığı gerçeğidir. Buradan yola çıkarak ortak sorun olan küresel salgınla mücadelede, milyonlarca insanın ihmal edildiği gerçeği çıkarımında bulunulabilir. Nihayetinde ekonomik eşitsizliğin, neredeyse bütün alanlara sirayet ettiği ve buna dair kalıcı çözümün ivedilikle hayata geçirilmesi gerektiği ortadadır. Küresel bir ortaklık sağlanamadığı müddetçe COVID-19 salgınının tamamen sona erdirilmesi ihtimali mümkün görünmemektedir. Söz konusu bu eşitsizlik ekonomik yoksunluk içerisinde bulunan ülkeler ve toplumlar tarafından küreselleşmenin bir getirisi olarak değerlendirilebilir. Bu durum beraberinde küreselleşmeye karşı geliştirilen eleştirileri de getirmektedir. Bu eleştiriler özellikle eşitsizlik üzerine yapılmıştır. Sosyal, ekonomik ve politik eşitsizlik ve bunların önlenmesine yönelik sosyal politikaların geliştirilmesine dair söylemler geliştirilmiştir (Iwohua, 2020, s.109).

Dünya, koronavirüs öncesinde uluslararası kuruluşların ve şirketlerin varlığıyla beraber ticari ve ekonomik faaliyetlerin kolaylıkla gerçekleştirildiği, devletlerin sahip olduğu sınırların neredeyse anlamını yitirdiği ve nihayetinde küreselleşmenin güç kazandığı durumdan, ticari ve ekonomik faaliyetlerin neredeyse durma noktasına geldiği, devletlerin yetki olarak daha da güçlendiği ve her bir devletin kendi imkanları çerçevesinde var olduğu bir sisteme doğru evrilmektedir (Kaya, 2020, s.271). Bu durum küreselleşmenin çok boyutlu bir olgu olduğunu ve birçok olay veya durumdan etkilendiğini göstermektedir. Nitekim COVID-19 sürecinde küreselleşme; turizmin, eğitim faaliyetlerinin, ticaretin, ekonominin neredeyse durma noktasına gelmesiyle olumsuz şekilde etkilenmiştir. Ancak öte yandan salgınla mücadelede ortak çabanın ne kadar gerekli olduğu düşünüldüğünde bu sürecin sonunda devletlerin yine küreselleşme ekseninde hareket edeceği çıkarımında bulunulabilir. Buna ek olarak yeni süreçte devletlerin, ihmal edilen üçüncü dünya ülkelerini, zorunlu göçe mecbur bırakılan göçmenleri artık küreselleşmeye dâhil etmesi gerektiği bir zorunluluk olarak görülmektedir. Sonuç olarak ortak bir çabanın ürünü olan küreselleşme, sisteme entegre olan bütün öznelerin faydalanabildiği bir yapıyı içermek zorundadır.

SONUÇ

COVID-19 salgını, genellikle uluslararası ticaret ve ekonomi ekseninde ele alınan küreselleşmenin bundan daha fazla konuyu içerdiğini göstermiştir. Özellikle koronavirüsün neredeyse bütün dünyaya yayılarak küresel bir salgın haline dönüşmesi ticaret, eğitim, spor, turizm gibi küreselleşmenin birer parçası olarak kabul edilen bu faaliyetleri derinden etkilemiştir. Bu durum sağlık alanındaki bir problemin yayılarak küreselleşmeyi etkileyebileceğini göstermiştir. Nitekim bu salgın ve sonuçları incelendiğinde küreselleşmenin durağan bir yapıda olmadığı, birçok olaydan olumlu veya olumsuz şekilde etkilendiği gerçeği bir kez daha ortaya çıkmıştır. Devletler bu sorunun çözümü için gerek ulusal gerekse de uluslararası iş birliği içerisinde hareket ederek çözüm bulmaya çalışmıştır.

Çalışmada bahsedildiği üzere devletler iç ve dış politikalarını uygularken çoğunlukla milliyetçilik ekseninde hareket etmişlerdir. Politika uygulayıcılar söylemleriyle de milliyetçilik olgusunun bireyler tarafından sürekli olarak kabul görmesini sağlama yolunu tercih etmişlerdir. Ancak çalışmanın üzerinde durduğu küreselleşme olgusunun hız kazanmasıyla beraber klasik milliyetçilik anlayışı da kabuk değiştirmiştir. Küreselleşmeyle eş zamanlı olarak uluslararası şirketlerin güç kazanması neticesinde bireylerde ekonomi temelli yaklaşım daha da ön plana çıkar hale gelmiştir.

Ortaya çıktığı ilk günden beri dünya kamuoyunun belki de üzerinde en fazla tartıştığı konu olan koronavirüs, aslında milliyetçilik ve küreselleşme olgularının birbirinden bağımsız olmadıklarını bizlere göstermiştir. Her ne kadar küreselleşme olgusu büyük bir gelişim göstermiş olsa da, devletleri ve bireyleri derinden etkileyen koronavirüs salgını ile milliyetçi uygulamalar tekrar ivme kazanmıştır. Devletler ilk etapta ulusal önlemler almış ve hükümetler kendi milletinin sağlığını ve çıkarını önceliklendiren politikaları ilk etapta uygulamışlardır. Bu durum bize devletlerin küreselleşme çağında, küresel bir sorun olan COVID-19 salgınına karşın ilk etapta milliyetçi yaklaşım sergilediğini göstermiştir. Sonuç olarak modern çağın bir getirisi olarak milliyetçilik olgusu esnetilmiş olsa da devletler tarihlerinin bir öğretisi olarak olağanüstü durumlarda ilk etapta milliyetçilik kavramını önceliklendirmektedir.

Çalışmadan çıkarılabilecek sonuçlardan biri küreselleşme kavramı içerisinde özgürlük, fırsat eşitliği gibi kavramları barındırıyor olsa da bunun uluslararası sistemin bütün paydaşlarına adil bir şekilde sunulmadığı gerçeğidir. COVID-19 sürecinde gelişmemiş veya üçüncü dünya ülkeleri olarak adlandırılan devletler koronavirüsün tespitinde çok önemli bir yer tutan testlere neredeyse hiç erişememiştir. Ayrıca bu devletler aşıya ulaşmada zorluk yaşamakta ve gelişmiş ülkeler tarafından ihmal edilmektedir. Küresel salgınla mücadelenin de küresel olması gerektiği fikrinden yola çıkarak bu durumun olumsuz bir yapı içerdiği görülmektedir. İnsanı direkt olarak tehdit eden salgın durumunda dahi küresel bir ortak çaba oluşturulamaması ve devletlerin mücadelede daha etkin bir rol oynamasıyla beraber ilerleyen süreçte küreselleşmeye dair ciddi tartışmaların yaşanacağı ve ulusal devletlerin öneminin daha da artacağı fikri çalışmanın sonuçlarından birini oluşturmaktadır. Küreselleşme olgusunun bu tartışmaları sonlandırması için sahip olması gereken temel özellik, hiçbir ayırım gözetmeksizin her bir bireyin temel hak ve özgürlüklerinin sağlanması ve bunun hukuk çerçevesinde garanti altına alınması gerektiğidir.

Çıkarılabilecek bir diğer sonuç demokratik hakların ve özgürlüklerin en üst noktada olduğu ülkelerde dahi COVID-19 salgını sürecinde ciddi kısıtlamalara gidildiği gerçeğidir. Devletler bireylere seyahat, turizm, eğitim, kültürel faaliyetler gibi birçok alanda kısıtlamalar getirmiştir. Bireylerin özgürlüklerinin sürekli olarak genişletilmesi üzerinde duran küreselleşmenin bu varsayımı, küresel salgınla beraber devletler tarafından ilk etapta göz ardı edilmiştir. Devletler bu noktada güvenlik olgusu üzerine daha fazla çaba harcamışlardır. Küreselleşmenin devletin etkin gücünü kırdığı ve ulusal güvenliği tehdit ettiğine dair söylemlerin mevcut olduğu bir dönemde ortaya çıkan COVID-19 salgını, insanın güvende olma arzusunun önemini koruduğunu ve bunu sağlamak için küreselleşmenin arka planda tutulabileceğini bizlere göstermektedir.

Her ne kadar Alfa, Beta, Delta, Gama varyantları şeklinde farklı isimlerle adlandırılrsa da COVID-19 salgını temel olarak modern dünyada sorunların çok hızlı bir şekilde küresel bir yapıya bürünebileceğini göstermiştir. Hatta küresel sorunların tek bir başlık altında ele alınamayacağı, insan sağlığını tehdit eden bir problemin ilerleyen süreçte ekonomi, eğitim, ticaret konularına kadar uluslararası sistemin birçok aktörünü derinden etkileyebileceği gerçeği görülmüştür. Bu salgın sürecinden çıkarılması gereken bir diğer sonuç, küreselleşme çağında güvenlik olgusunun önemini yitirmediğini, sadece modern dünyada güvenlik algılamalarında ciddi değişimler olduğunu ortaya koymuştur. Nitekim insanların ve devletlerin güvenliğinin her an tehdit edilebileceğini ortaya koyan COVID-19 bunu tekrar görünür kılmıştır. Sonuç olarak devletler problemleri algılamada ve onlara öncelik vermede ortak hareket edebilme kapasitelerini geliştirmeli ve bunun sonucunda küresel bir çaba göstererek sorunları birlikte çözebilmelidir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Açıkmeşe, S. (2011). Algı mı, söylem mi? Kopenhag okulu ve yeni-klasik gerçeklikte güvenlik tehditleri. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 8(30), 43-73.
- Arslan, İ. & Karagül, S. (2020). Küresel bir tehdit (covid-19) salgını ve değişime yolculuk. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 1-36.
- Aydın, R. (2018). Ulus, uluslaşma ve devlet, bir modern kavram olarak ulus devlet. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 229-256.
- Bal, İ. & Hecan, M. (2015). Küresel vestfalya ve yükselen güçler. *Analist Dergisi*, 2(2), 33-47.
- Baylis, J. (2008). Uluslararası ilişkilerde güvenlik kavramı. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5(18), 9-85.
- Bickley, S. & Chan, H. & Skali, A. & Stadelmann D. & Torgler, B. (2021). How does globalization affect Covid-19 responses? *Globalization and Health*, 17(7), 1-19.
- Birdişi, F. (2011). Ulusal güvenlik kavramının tarihsel ve düşünsel temelleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31), 149-169.
- Birleşmiş Milletler [BM] (1994). İnsani Kalkınma Raporu. <https://www.tr.undp.org>, Erişim tarihi: 24.06.2021.
- Bottomore, T. (2017). *Siyaset Sosyolojisi* (Erol Mutlu, Çev.). Teori Yayınları. (Orijinal eserin yayın tarihi 1987).

- Bourdin, S. & Ludovic, J. & Nadou, F. & Nouret, G. (2020). Economic globalization and the covid-19 pandemic: Global spread and inequalities. *Economic Geography and Regional Science*, 1, 1-11.
- Buzan, B. & Waeber, O. & Wilde, J. (1998). *Security A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner Publishers.
- Cebeci, K. (2008). Küreselleşme bağlamında ulus-devletin egemenlik gücünün dönüşümü. *Sayıştay Dergisi*, 71, 23-39.
- Demiray, M. & İşcan, İ. (2008). Uluslararası sistemde güvenlik kavramının değişimi, ekonomik ve jeopolitik arka planı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 140-170.
- Djalante, R. & Rajib, S. & Andrew, D. (2020). Building resilience against biological hazards and pandemics: Covid-19 and its implications for the sendai framework. *Progress in Disaster Science*, 6, 1-7.
- Duman, M. (2009). Küreselleşme, kimlik ve çokkültürlülük. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 93-112.
- Enderwick, P. & Buckley, P. (2020). Rising regionalization, will the post-covid-19 world see a retreat from globalization. *Transnational Corporations Journal*, 27(2), 99-112.
- Farzanegan, M. & Feizi, M. & Gholipour, H. (2021). Globalization and the outbreak of covid-19, an empirical analysis. *Journal of Risk and Financial Management*, 14(105), 1-10.
- Fortune (2021). <https://fortune.com/>, Erişim tarihi: 28.06.2021.
- Göngen, M. (2013). Küreselleşmenin ekonomik boyutu küreselleşmeyi yöneten üç ana kurum imf, dünya bankası, dünya ticaret örgütü. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, 117-134.
- Gündüz, F. (2020). Türkiye'nin yeni koronavirüs salgını ile sınırı: Güvenli gelecek inşası, çalışmaları ve kamuoyu algısı. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 447-467.
- Iwuoha, J. (2020). Covid-19 challenge to SDG and globalization. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 2(3), 103-115.
- Irwin, D. (2020). The pandemic adds momentum to the deglobalization trend. *Peterson Institute for International Economics*, <https://www.piie.com/>, Erişim tarihi: 27.08.2021.

- İlgen, F. (2019). Realist bir bakış: Vestfalya barışı ve etkileri. *Icoess Dergisi*, 3, 246-261.
- Kasap, S. (2021). Örgütsel yabancılaşmayla sanal kaytarma arasındaki ilişki tekstil çalışanları üzerine bir çalışma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 8(1), 561-576.
- Kaya, F. (2020). Pandemi sonrası değişen uluslararası sistem ve küreselleşme. *Gaziantep Üniversitesi Journal of Social Sciences Dergisi*, 19, 261-273.
- Kissinger, H. (2014). *Dünya Düzeni* (Sinem Sultan Gül, Çev.). Boyner Yayınları, (Orijinal eserin yayın tarihi 2014).
- Memiş, H. (2014). Küreselleşme ve yoksulluk ilişkisi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 144-161.
- Nakiboğlu, A. & Işık, S. (2020). Kovid-19 salgınının ekonomi üzerindeki etkileri ve Türkiye’de işletme sahipleri üzerine bir araştırma. *Turkish Studies Dergisi*, 15(4), 764-789.
- Our world in data, (2021). <https://ourworldindata.org/>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.
- Pekşen, H. (2016). NATO’nun dönüşümünün sınırları bir uygulama vakası olarak enerji güvenliği. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 12(23), 35-69.
- Riyanti, D. & Rajib, S & Andrew, D. (2020). Building resilience against biological hazards and pandemics covid-19 and its implications for the sendai framework. *Progress in Disaster Science*, 6, 1-7.
- Sağ, V. & Aslan, M. (2001). Ulus, uluslaşma ve ulus devlet. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 173-183.
- Sandıklı, A. & Emeklier, B. (2011). 21. yüzyılda uluslararası örgütlerin güvenlik yaklaşımları ve balkanların güvenliği, güvenlik yaklaşımlarında değişim ve dönüşüm. *Bilge Stratejileri Dergisi*, 49, 1-67.
- Sirkeci, İ. & Yüceşahin, M. (2020). Göç ve koronavirüs nüfus hareketliliği verileri üzerinden kovid-19 salgınının analizi. *Göç Dergisi*, 7(1), 9-34.
- Şahin, M. (2005). Küreselleşme kaynaklı yoksulluk ve yolsuzluk. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 25, 124-134.
- Şenel, S. & Gençoğlu, S. (2003). Küreselleşen dünyada teknoloji eğitimi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(12), 45-65.
- Turan, A. (2020). Türkiye’de kovid-19 ile mücadele, politikalar ve aktörler. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(1), 1-25.

United Nations [UN], (2021). <https://www.un.org>, Erişim tarihi: 29.06.2021.

Wang, Z. & Sun, Z. (2021). From globalization to regionalization: The United States, China and the post-covid-19 world economic order. *Journal of Chinese Political Science*, 26, 69-87.

Yıldırım, S. (2020). Salgınların sosyal-psikolojik görünümü ve covid-19 pandemi örneği. *Turkish Studies Dergisi*, 15(4), 1331-1351.

Yılmaz, K. & Horzum, B. (2005). Küreselleşme, bilgi teknolojileri ve üniversite. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 103-121.

Zabunoğlu, G. (2018). Günümüzde ulus devlet. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(1), 535-559.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose: In the Cold War Period, when the world was shaped around the bipolar system, states developed policies on the concept of security and the phenomenon of globalization remained in the background. However, with the fall of the Berlin Wall and the collapse of the Soviet Union, the bipolar system lost its validity. The international system has entered into a new transformation as a result of these events. As a natural consequence of this, the concept of globalization, which was neglected before, has gained importance. As a result, much more work has been done on globalization. In this article, the phenomenon of globalization has been tried to be examined based on all these developments. However, globalization, which is a very broad phenomenon, has been discussed in this article within the framework of the COVID-19 epidemic, which has been affecting the whole world for the last two years. As a matter of fact, the COVID-19 crisis, which is a global problem, has shown that the concept of globalization is effective not only in commercial but also in the field of health, as stated in the study.

Method: While examining the COVID-19 crisis, which affects almost the whole world, as a current problem, current scientific studies on this subject have been researched to understand the problem more clearly. By making use of the aforementioned scientific studies, impartial inferences were made about the globalization, security, and COVID-19 epidemic that the study focused on. In addition, in order to support the implications of the study, the tests that provide the detection of the disease during the COVID-19 global epidemic, the data provided for the vaccine studies, which is the most important factor in the solution

of the problem, and the graphics published by official institutions were used in this study.

Findings: One of the most important pieces of data obtained in the study is the fact that a possible crisis in the modern world can easily transcend the national borders of the states and turn into a global problem. The epidemic, called the coronavirus, which originated within the national borders of China, has quickly turned into an international problem. This situation has given us the finding that states should be ready for any negative developments as seen in the COVID-19 epidemic, as well as the positive developments brought about by globalization. In addition, the coronavirus epidemic, which is accepted as a global problem in this modern age where globalization develops very rapidly, individuals can go to very different geographies by crossing their national borders and meet different cultures, has pushed states to take national measures again. In other words, the global problem brought with it national measures. However, in the following process, individuals and states realized that this problem can only be solved with a global effort.

Conclusion and Discussion: One of the important results obtained in the study has been the fact that states have adopted the protection of their national security as a priority policy and implemented policies towards this. At the time of the epidemic, states first closed their national borders, prevented international travel, and canceled almost all international organizations. As a matter of fact, each state has adopted policies to ensure its own national security. Another result obtained in the study is that the globalization phenomenon, which is built on discourses such as the rights of the individual are taken into consideration and individual freedoms should be secured, has received serious criticism during this epidemic process. As discussed in the study, countries with developed economies neglected the under developed countries, which are called third world countries, in vaccination, which is the most important method in the fight against the epidemic. The fact that even the right to life of these individuals was neglected during the global epidemic has found a place for itself as a serious discussion topic. As a result, in order for the phenomenon of globalization to emerge stronger from this process, all states must act with a common effort and develop policies for the solution of the problem as soon as possible.